

Finansdepartementet
Skatte- och tullavdelningen
103 33 STOCKHOLM

Slutbetänkandet Rutavdrag för äldre (SOU 2020:52)

Fi2020/03706

1 Sammanfattning

Skatteverket avstyrker att förslagen genomförs.

Om förslagen ändå genomförs har Skatteverket vissa synpunkter vad gäller de nya rutjtjänsterna, åldersgränsen, den utvidgade anhörigkretsen och konsekvensbedömningen.

Om förslagen genomförs kan Skatteverkets kostnader beräknas till dels en engångskostnad på cirka 1 330 000 kronor, dels en årlig kostnad på 3 837 000 kronor (år 1), 3 739 000 kronor (år 2), 3 641 000 kronor (år 3), 3 544 000 kronor (år 4) och 3 446 000 kronor (fr.o.m. år 5).

2 Skatteverkets synpunkter

2.1 Principiella synpunkter

Av slutbetänkandet framgår att utredningen själv anser att det inte är lämpligt att införa ett särskilt rutavdrag för äldre. Skatteverket delar denna bedömning och konstaterar följande:

- Det har inte framkommit att det finns något uttalat behov av en ordning med särskilt rutavdrag för äldre personer.
- Det finns inte något empiriskt stöd eller annat underlag som visar att personer från 65 års ålder skulle ha ett annat behov av vissa tjänster än yngre personer.
- Redan i dag är det otydligt var gränserna för individens respektive kommunens ansvar går för tjänster till äldre personer. Ett rutavdrag för äldre skulle öka denna otydlighet.
- Särbehandlingen av personer som fyllt 65 år är inte i linje med principerna om likabehandling som följer av riksdagens antagna skattepolitiska riktlinjer.
- Rutavdrag vid en viss ålder innebär praktiska tillämpningsproblem både när det gäller vem som har rätt till rutavdrag och när det gäller gränsdragningen mot tjänster som inte ger rutavdrag.

Oavsett utredningens bedömning av behovet och lämpligheten av ett rutavdrag för äldre ska, enligt kommittédirektivet, utredningen ändå lämna förslag om en särskild ordning för rutavdrag. Skatteverket anser att det lagförslag som utredningen har lämnat om rutavdrag för äldre ökar komplexiteten för köparna, utförarna och Skatteverket. Det finns en stor risk att såväl köpare som utförare får allt svårare att förstå och tillämpa alla detaljerade krav som

ställs för att få rutavdrag. Detta medför i sin tur att Skatteverkets administration och kontroll måste utökas för att rutavdrag ska ges för godkända tjänster och till rätt personer.

2.2 Nya ruttjänster – gränsdragningsproblem

När det gäller de fem föreslagna ruttjänsterna för äldre uppkommer olika typer av gränsdragningsproblem, vilka redovisas i avsnitt 2.2.1 – 2.2.5 nedan. Det gäller dels gränsdragningsproblem mot nuvarande ruttjänster enligt 67 kap. 13 § inkomstskattelagen (1999:1229), IL, dels gränsdragningsproblem utifrån en subjektiv bedömning. De föreslagna ruttjänsterna i sin nuvarande utformning kan därför bli svåra för köpare, utförare och Skatteverket att hantera.

2.2.1 Sällskap (Avsnitt 10.5.1)

Den första av de föreslagna ruttjänsterna gäller sällskap i bostaden eller i samband med rekreation, nöjesarrangemang eller liknande aktivitet utanför bostaden.

En första fråga som uppkommer är om förslaget ska gälla alla typer av sällskap i bostaden eller i samband med aktiviteter utanför bostaden. Är avsikten att alla aktiviteter i princip ska godtas utan några subjektiva bedömningar?

Av slutbetänkandet framgår att sällskap i samband med länge resor (t.ex. semesterresor) inte ska omfattas av förslaget. Den begränsningen framgår dock inte av lagtexten och i betänkandet redovisas inte vad som är längre resor.

Fysisk aktivitet ingår inte i förslaget, men var går gränsen mot när en promenad blir fysisk aktivitet?

2.2.2 Matlagning och bakning (Avsnitt 10.5.2)

Den andra av de föreslagna ruttjänsterna gäller matlagning och bakning som utförs i eller i nära anslutning till bostaden och som avser hushållets måltider och behov.

För denna tjänst kan frågor uppkomma om vad som är enstaka besökare vilka enligt slutbetänkandet ingår i hushållets behov och vad som motsvarar hushållets behov. Vidare kan frågor uppkomma om vad som utgör bakning för att täcka hushållets behov.

2.2.3 Enklare tillsyn av bostaden vid hemmavaro (10.5.3)

Den tredje av de föreslagna ruttjänsterna avser enklare tillsyn av bostaden när tillsynen utförs i eller i nära anslutning till bostaden när den hos vilken arbetet utförs är hemma.

En motsvarande ruttjänst finns redan genom 67 kap. 13 § första stycket 11 IL och som också gäller när den enskilde är hemma (se prop. 2020/21:1, Förslag till statens budget för 2021, finansplan och skattefrågor, s. 432).

Då varken gällande lagtext eller förarbeten har något krav på att den enskilde måste vara frånvarande då tillsynsarbetet utförs, kan det ifrågasättas varför det ska vara en särskild lagreglering när den äldre är hemma när det aktuella arbetet utförs.

2.2.4 Trädgårdsskötsel (Avsnitt 10.5.4)

Den fjärde av de förslagna ruttjänsterna gäller olika trädgårdsarbeten. Tjänsten ska omfatta ett flertal arbeten som inte omfattas av det nu gällande rutavdraget för vissa trädgårdstjänster, bl.a. plantering av blommor, träd och buskar.

För såväl köparna som utförarna ökar komplexiteten med förslaget då vissa trädgårdstjänster gäller för samtliga köpare, medan andra trädgårdstjänster gäller enbart för köpare som är äldre än 65 år.

2.2.5 Rastning och passning av sällskapsdjur (Avsnitt 10.5.5)

Den femte och sista av de föreslagna ruttjänsterna avser rastning, passning och därmed förenad enklare skötsel av hund, katt och andra sällskapsdjur.

För denna tjänst kan frågor uppkomma om vilka djur som typiskt sett är sällskapsdjur och om det är just den specifika köparens husdjur som avses. Andra frågor som kan uppkomma är hur många sällskapsdjur som en person kan ha och ändå anses vara berättigad till rutavdrag. Det kan även vara frågor om rutavdrag ska kunna ges om en person har en hobbyverksamhet i form av kennel eller uppfödning.

2.3 Vem ska omfattas av ett rutavdrag för äldre (Avsnitt 12)?

En viktig aspekt som utredningen diskuterar är huruvida det är lämpligt att införa en särskild ordning för ett rutavdrag för äldre utifrån principerna om likabehandling och de av riksdagen antagna riktlinjer för skattepolitiken¹. Detta i kombination med att effekterna på tillväxt och sysselsättning i ekonomin i sin helhet bedöms vara försumbara leder till att utredningen anser det inte vara lämpligt att införa en särskild ordning för rutavdraget för äldre. Skatteverket delar utredningens uppfattning att det inte bör införas en särskild ordning som enbart riktar sig mot en viss ålderskategori, se även avsnitt 2.1.

Utredningen anser att det kan finnas anledning att överväga om inte utvidgningen borde införas för samtliga personer. En sådan utvidgning skulle dock, enligt Skatteverket, stå i kontrast till riktlinjerna för skattepolitiken. Enligt riktlinjerna för skattepolitiken bör skatteutgifter, det vill säga stöd till hushåll och företag på budgetens inkomstsida, till följd av särregler i första hand undvikas och bör åtminstone prövas på samma sätt som vanliga utgifter i den årliga budgetprocessen.

I promemorian ”Vissa ändrade åldersgränser i skatte- och socialavgiftssystemet” (Fi 2020/05036) föreslås mot bakgrund av höjda åldersgränser i pensionssystemet att åldersgränsen för det förhöjda grundavdraget ska ändras från 65 till 66 år samt att socialavgifter och allmän löneavgift ska betalas till och med det år mottagaren av ersättningen fyller 66 år. De nya bestämmelserna föreslås gälla från och med den 1 januari 2023. Från och med den 1 januari 2026 föreslås åldersgränserna motsvara riktåldern för pension, vilket innebär en ändring från 66 till 67 år. Enligt Skatteverkets uppfattning bör om rutavdrag för äldre införs motsvarande åldersgräns tillämpas som föreslås i nämnda promemoria.

¹ Prop. 2014/15:100

2.4 Utvidgad anhörigkrets (Avsnitt 13)

Utredningen föreslår att en vidare krets av anhöriga ska ges rätt till rutavdrag för hushållsarbete som ges till en närstående som är äldre.

Enligt nuvarande regler kan rutavdrag medges för utgifter som är hänförligt till det egna hushållet och till en förälders hushåll. Utredningens förslag innebär att anhörigkretsen som har rätt till rutavdrag vid köp av ruttjänster till äldre utvidgas till att omfatta tjänster som är hänförligt till annan närståendes hushåll än förälders. Närstående definieras enligt reglerna i 2 kap. 22 § II, vilket innebär att rutavdrag kan medges för de föreslagna ruttjänsterna som ges exempelvis till en mor- och farförälder, syskon, syskons make och syskonbarn.

För att motverka missbruk samt skapa kontrollmöjligheter för Skatteverket, föreslår utredningen att ytterligare uppgifter ska lämnas av utföraren i samband med begäran om ersättning för utfört hushållsarbete. Om en anhörig köpt ruttjänster till en äldre närstående ska uppgifter lämnas om bl.a. närståendes namn, bostad där arbetet utförts och släktskapet till den äldre personen.

Skatteverket har noterat en ökning av rutarbeten som utförs i generationsboenden där barn låter utföra arbeten för sina föräldrar som bor i samma hus. Detta medför problem att bedöma om arbetet har utförts för föräldrarnas räkning eller för barnets räkning. Problematiken blir sannolikt större om det är flera personer som kan betala för att låta vissa husarbeten utföras hos en äldre släkting som delar köparens hushåll.

Att ta in ytterligare personuppgifter i Skatteverkets it-stöd och kontrollera de lämnade uppgifterna om släktskap är komplicerat. Även utförarna måste hämta in dessa uppgifter och bevara dessa på ett säkert sätt, vilket medför ökade kostnader.

2.5 Konsekvensbedömningen (Avsnitt 16)

Utredningens beräkningar visar att förslagen kommer att kosta 86 miljoner kronor vid införandet 2022, och när marknaden anpassats till lägre priser bedöms kostnaden uppgå till 272 miljoner kronor. Mot bakgrund av att utredningen bedömer att förslagen enbart har en försumbar effekt på tillväxt och sysselsättning på lång sikt, bör det framhållas att förslagen inte kommer att generera några nettointäkter. Vidare är beräkningarna behäftade med stor osäkerhet vilket belyses i utredningen men bör beaktas i bedömningen.

3 Konsekvenser för Skatteverket

Föreslagna utvidgningar av rutavdraget innebär att Skatteverket måste utveckla och anpassa sitt it-system. Engångskostnaden för dessa it-kostnader kan beräknas till cirka 980 000 kronor. Därutöver tillkommer årliga it-kostnader för vidare anpassningar med cirka 537 000 kronor år ett, 439 000 kronor år två, 341 000 kronor år tre, 244 000 kronor år fyra och 146 000 kronor fr.o.m. år fem.

Förslagen innebär vidare att informationsmaterial m.m. behöver tas fram och att samtalen till Skatteupplysningen ökar initialt. Engångskostnaden för intern och extern kommunikation kan beräknas till cirka 350 000 kronor.

Förslagen innebär även att antalet rutärenden kommer att öka. Det innebär en ökad belastning på samtliga delar som berör rutverksamheten, allt från handläggning till rättsligt

stöd och kontroll. Kostnaderna för dessa arbetsuppgifter beräknas uppgå till cirka 3,3 miljoner kronor per år.

Sammantaget uppskattar Skatteverket engångskostnaderna till cirka 1 330 000 kronor och de årliga löpande kostnaderna till 3 837 000 kronor (år 1), 3 739 000 kronor (år 2), 3 641 000 kronor (år 3), 3 544 000 kronor (år 4) och 3 446 000 kronor (fr.o.m. år 5).

Detta remissvar har beslutats av generaldirektören Katrin Westling Palm och föredragits av rättsliga experten Hans Eriksson. Vid den slutliga handläggningen har också följande deltagit: överdirektören Fredrik Rosengren, rättschefen Michael Erliksson, enhetschefen Pia Gustafsson och sektionschefen Peter Ljungqvist.

Katrin Westling Palm